

Serrallonga. Feia petits robatoris per la comarca. El virrei al saber-ho va posar sobre avis a totes les autoritats de la rodalia.

El 31 d'octubre en Serrallonga i la Joana anaren a demanar allotjament al Mas Agustí de Santa Coloma de Farnés. Traïts per l'hereu de la masia que reclutà gent del sometent del poble: en Pere Pau Maymir, en Jofré, en Mojà i altres desconeguts, els quals detingueren al bandoler i la seva amiga.

Després d'una lluita, fou greument ferit en Serrallonga. El notari Joan Baptista Farriol signava sempre les declaracions d'en Serrallonga, ja que aquest no sabia d'escriure.

EXECUCIÓ:

En Serrallonga fou condemnat a mort i executat a Barcelona el dia 8 de gener de l'any 1634.

Fou sentenciat a cent assots, axorrellat (tallades les orelles) aportat amb carretó pel carrer de la Boria, degollat i el seu cos esquarterat i el cap posat dintre d'una gàbia de ferro i penjat en una de les torres del portal de Sant Antoni de la ciutat de Barcelona.

* * *

Antoni, el fill gran del matrimoni d'en Serrallonga, va ser rector de Querós. Va escriure un «llibre de Notes» en el que fa referència a la seva família.

A Catalunya sobresortiren els caps de quadrilles: Joan Sala i Ferrer àlies SERRALLONGA. Bartomeu Camps: tenia per sobrenom «L'Empordanès» fou executat i esquarterat a Barcelona l'any 1565. Montserrat Poch: executada a Barcelona l'any 1578. Perot Rocaguinarda: anomenat també Perot lo lladre. (1582-1635) el «Roque Guinard» de Cervantes.

Fou cabdill de la bandositat dels nyerros. L'any 1611 anà a Nàpols, després d'obtenir l'indult, on fou nomenat capità d'un terç de tropes regulars i servint així al rei fins que morí.

Germans Tallafarro: (s. XVII) caps d'una colla de nyerros. Junta-ment amb la colla d'en Trucafort eren les principals durant el mandat del marquès d'Almazán. Actuaren per Vilafranca. Foren empresonats i morts en la repressió del duc d'Alburquerque.

Francesc Margarit i del Pont: (m. 1627) Actuà per la zona del Vallès. Degut a l'exili de Joan Serrallonga, dirigí la partida més important del Principat a partir del 1626. Morí en una batuda de Miquel de los Santos de San Pedro, bisbe de Solsona i lloctinent de Catalunya.

Gabriel Torrent de Goula: àlies Trucafort (cadell). Jaume Ginescar, àlies «La Guineu». Francesc Galobardes, àlies «Lo Xicarró». Granolla. Joan Pous. Ramon Cadell. Antoni Bonamich. Frare Sarrias. Jeroni Gornés. Tomàs Folch. Puig de la Vall. Cap de Ferro. El Valencià. El Cabrer. En Tosson. Ramon Felip. En Ferriol: Aquest bandoler tenia el seu camp d'operacions pel Collsacabra, sobretot al Grau de Pruit, camí ral que anava de Vic a Olot. Els pagesos del Collsacabra s'alçaren en somatent i el capturaren. Fou esquarterat a Vic i els seus trossos penjats vora els camins de més trànsit. El cap fou posat dins d'una gàbia de ferro i penjat dalt d'un roure prop de la casa dels Escaions, on sembla que hi feu un crim. Al cap de temps, la gàbia fou portada al Museu Diocesà de Vic.

MOR UN BANDOLER - NEIX UN MITE.

De tots els bandolers catalans del barroc, només en Serrallonga ha romangut en el record popular. Entorn al seu personatge, poble, poetes i alguns historiadors li han dedicat llegendes, cançons, novel·les i fins i tot el ball del seu nom.

Altres bandolers de l'època com Antoni Roca o un Perot Rocaguinarda no tingueren ressò popular comparable al d'En Serrallonga.

Així, doncs, el poble idealitzà la persona d'un simple lladre de pas i creà el mite de l'heroí Serrallonga.

Segons en Josep M.ª Casacuberta, sembla ser que Mossèn Jacint Verdaguer tenia projectat un poema sobre Serrallonga i que l'any 1902, any mateix de la seva mort, tenia que fer un viatge a les Guilleries per tal d'ambientar-se i de recollir-ne tradicions que li fossin útils Verdaguer, de jove va estar a Querós, a la recerca de cançons populars referents a Joan Sala. Va fer algunes provetures poètiques, avui encara inèdites, es conserva un romanç sobre en Rocaguinarda i de Serrallonga. El poeta no va escriure res més sobre el bandoler. Va ser una llàstima.

Maragall en el seu poema sobre el bandoler «La fi d'En Serrallonga» diu entre altres coses:

Per'xo he tingut tant odi al rei
d'Espanya
i li he fet la guerra jo tot sol.
Ell la terra ens ha omplert de gent
estranya
i manar-nos-ho tot és lo que vol.
Doncs jo li he dit: «No em plau»!
I via fora!

Un altre poeta diu amb un mínim d'exactitud:

Joan Sala i Viladrau
era el nom que jo tenia;
per sobrenom, Serrallonga;
casat era amb la pubilla.

Quatre bandolers
van de camarada,
un n'era En Serrallonga,
fararà,
l'altre sa amiga Joana,
l'altre el Fadrí de Sau,
fararó.
Les ninetes ploren,
ploren de tristor,
perquè En Serrallonga
n'és a la presó.

Anicet Pagès de Puig (1843-1902) poeta figuerenc, aixís escriu d'ell:

Serrallonga, Serrallonga,
bé te'ns pots ben alabar;
de ta mort i de ta vida
tot lo món ne parlarà.
De tantes morts com tens fetes
ningú se'n recordarà;
de totes les que ara et compten
moltes te'n descomptaran;
si foren morts o justícies,
ja ho sap Déu que et jutjarà.
Si has vessat sang catalana,
ja ab la teva ho pagaràs;
si n'has vessat de Castella,
no te'n rentes, no, les mans;
quan ella en vessa de nostra
tampoc se les renta mai.
Els que ara et tenen per lladre
potser un jorn t'ennobliran.
Avui un rei te condemna;
demà un poble t'absoldrà.
Serrallonga, Serrallonga,
bé te'n pots ben alabar!

«Els Joglars» ja ens el presentaren l'any 1974 amb el seu montatge «Àlies Serrallonga» com un personatge mig mític, mig real. «Els Esquirois», conegut conjunt musical del Collsacabra, també s'ha inspirat en el famós bandoler per fer-ne una cançó: «Torna, Torna, Serrallonga.»